

EĞİTİM POLİTİKASI

Ar. Gör. Nejla TURAL *
Ar. Gör. Kasım KARAKÜTÜK *

Bu çalışmada eğitim politikası kavramsal düzeyde incelenecek, bu çerçevede ülkemizde eğitim politikasını oluşturmada etkili olan organlar değerlendirilecektir. Böyle bir çalışmanın başlangıç noktasını, eğitim sistemimizin bir politikası olup olmadığı konusunda süregelen tartışmalar oluşturmuştur. Eğitim sisteminin amaçlarını gerçekleştirme düzeyinin oldukça düşük olduğu çeşitli yazarlarca dile getirilmekte, eğitim sistemine ilişkin eleştiriler sürmektedir. Örgütün amaçlarına ulaşmasında politikanın rehber olması gerekirken bunu başaramaması, politika kavramının yeniden irdelenmesini gerektirmektedir.

Politikanın Tanımı

Dilimizde politika yerine siyaset sözcüğü de kullanılır. Siyaset, köken olarak Arapça bir sözcük olmasına karşılık, politika İtalyanca'dan dilimize yerleşmiştir. Antik Yunan'da "politika", Polis'e yani Şehir - Devlet'e, Site'ye ait işler demektir. Politikos, devlet adamı, politicia ise devlet ya da cumhuriyet kavramlarını karşılıyordu. ¹

Halk dilinde "siyaset", bir amaca ulaşmak için karşısındakilerin duygularını okşamak, zayıf noktalarından ya da aralarındaki uyumsuzlıklardan yararlanmak gibi yollarla iş yürütme; işbirlik, manevra yeteneği anlamına gelmektedir. ²

Politikanın, İkinci Dünya Savaşından sonra, bilimsel bir inceleme konusu olmaya başladığı görülür. Bu gelişme sonucunda politika bilimi, kendine özgü amaç, konu ve yöntemlere sahip bir toplumsal bilim olarak ortaya çıkmıştır. Çağdaş politika bilimi, siyasal olguları, bireylerin ve grupların davranış kalıplarını inceleyerek bunlar arasındaki ilişkileri ve nedensellik bağlarını ortaya koymak amacını güden bir bilim niteliğini kazanmıştır. ³

Politika kavramı değişik açılardan incelenerek, toplumsal, örgütsel ve bireysel düzeylerde çeşitli çözümlenmeler yapılabilir. Politika kavram olarak düşünce ve çıkar ayrılıklarını dolayısıyla çatışmayı içerir. Bu ayrılıklar olduğu sürece çatışma, dolayısıyla politika olacaktır. En genel anlamda politika toplumdaki insanlar arasında bir çatışma, bir mücadele ve kavgadır. Düşünce, çıkar ve psi-

* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümü Araştırma Görevlisi

1 Bülent Dâver. *Siyaset Bilimine Giriş*. Dördüncü bası. Ankara : 1976, s. 5.

2 TDK. *Türkçe Sözlük*, Altıncı bası. Ankara: 1974, s. 658.

3 Münci Kapanı. *Politika Bilimine Giriş*. Dördüncü bası. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1988, s. 25 - 29

kolojik farklardan doğan çatışma politikanın temelidir. Çatışmanın konusu, toplumdaki değerlerin paylaşılması, hedefi iktidarın ele geçirilmesidir. Bu anlamda politika kimin, neyi, ne zaman ve nasıl elde edeceğini belirleyen bir etkinliktir.^{4,5} **Örgütsel düzeyde politika (siyasa)** bir örgütün amaçlarının planlanan düzeyde gerçekleştirilmesini yöneten ilkeler ve kurallardır. Politikayı oluşturan ilkeler ve kurallar işgörenlerin görevlerini en iyi biçimde yapmalarını sağlamak için düzenlenmektedir. **İlkeler** örgütün üreteceği ürüne ilişkin temel düşünceleri, **kurallar** ise yapılacak eylem yollarını göstermektedir.⁶ Bir örgütün düşünce, çıkar ve psikolojik ayrılıklara sahip bireylerden oluştuğu düşünülürse, politika yapma sürecinde çıkacak çatışma ortamı dikkate alınmalıdır. Bireyin bazı amaçlara ulaşmak için kararlı ve sürekli gerçekleştirdiği ilkeler ve eylemler **kişinin politikasını** belirler. Ancak politika kavramı genelde örgütsel etkinlikler için kullanılmaktadır. Bu çalışmada ilgi odağı, örgütsel düzeyde politikalar dolayısıyla eğitim sisteminin politikası olacaktır.

Politika, örgütte alınacak kararlara ve yapılacak eylemlere yön vermek amacıyla konulmuş ilkelerdir. Bu ilkelerin örgütteki sorunları çözüm yollarını kapsamaları gerekir. Politikanın örgüt amaçları, görevleri ve değerlerine ilişkin açıklamalar kadar, bunların gerçekleşmesi için gerekli rehberliği de yapması gerekir.⁷

Politikanın amacı, örgütün işlemede kararlılık, tutarlık, bütünlük ve süreklilik sağlamaktır. Özellikle çatışma ve sürtüşmelerden kaçınmak yoluyla, gelecekteki eylemleri başarmak, politikanın gerçek amacı olmalıdır.⁸

Örgütsel amaçları gerçekleştirmede **planlama** işlevi, gerekli politikanın (siyasanın), prosedürlerin ve yöntemlerin seçimi ve tanımı işine dönüşmektedir.⁹ Böylece bazı amaçlara ulaşmak için bir süreç olan planlama içeriğinde politika saptama etkinliğini de kapsamaktadır.¹⁰

Politika kavramı ile ilişkili ancak ondan farklı olan kavramlar **amaç**, **kural** ve **prosedürler**dir. Amaçlar ile politikalar arasındaki fark, birincisinin plan hedeflerini yerine getirmesine karşılık, ikincisinin kararları bu hedeflere yöneltmesinden doğar. Diğer bir deyişle, politika "kararları sınırlamak yoluyla

4 Kapanı, **Ön. Ver.**, s. 17 - 20

5 Maurice Duverger. **Sosyal Bilimlere Giriş**. Üçüncü bası. Çev.: Ünsal Oskay. Ankara : Bilgi Yayınevi , 1986, s. 58

6 İbrahim Ethem Başaran. **Örgütsel Davranışın Yönetimi**. Ankara. AÜ. EF Yayını, 1982, s.28.

7 Ziya Bursaloğlu, **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**. Yedinci bası. AÜ. EBF Yayını, 1987, s. 100.

8 Aynı s. 100

9 Leonard J. Kazmier. **İşletme Yönetimi İlkeleri**. (Çeviri) Ankara: TODAİE, 1979, s. 81

10 Mahmut Âdem. **Eğitim Planlaması**, İkinci bası. Ankara AÜ. EFAM Yayını, 1981, s.7 - 8

rasyonelliği artıran araçlardan biridir." Kurallar belli durumlarda belli eylemlerin yapılmasını zorunlu kılarlar ve takdir hakkına yer vermezler. Prosedürler gelecekteki eylemlerin nasıl ele alınacağını ve gerçekleştirileceğini ayrıntılarıyla belirtirler.¹¹ Prosedür bir amacın gerçekleştirilmesinde sırasıyla geçirecek aşamaları vermesi bakımından, bir politika açıklamasından daha somuttur. Prosedürleri oluşturan aşamalardan birinin nasıl yürütüleceğini gösteren betimlemeye yöntem denir.¹²

Oluşturulma biçimine göre politika türleri üçe ayrılabilir. **Örgüt yönetiminin saptadığı politika**, örgüt amaçlarına en yakın olan örgüt yöneticilerince kendilerine ve astlarına yön vermek amacıyla konulmuştur. **Başvuru üzerine saptanan politika**, özel durumlarda ilgili yöneticinin gereğinin yapılması için bir üst yöneticiye başvurması durumunda ortaya çıkmaktadır. **Dış baskı ile oluşturulan politika**, hükümet meslek kuruluşları, işçi ve işveren sendikaları gibi kuruluşların baskısı sonucu oluşur.¹³

Politika türleri, kapsama ve kararın etkilediği yöneticilerin örgütsel düzeyine göre farklılaşmaktadır. Bunlardan biri, kapsamı çok geniş olan ve örgütü bütünüyle etkileyen **temel politikadır**. İkincisi, çoğu kez bir örgütün tümünü değil de, amaç doğrultusunda belli bir alt sistemlerini ilgilendiren **genel politikadır**. **Uygulama politikası** ise örgütün bir birimini ilgilendiren, birim düzeyinde yürütülen günlük eylemlere yön veren politikadır.¹⁴ Öte yandan Crane, politikanın iki kısımdan oluştuğuna dikkati çekmiştir. Bunlardan birincisi ilke veya ilkeler kümesi, diğeri ise eylem kurallarıdır. Örgütsel amaçları gerçekleştirme, bu iki bölümün desteğiyle olmaktadır.¹⁵

Politikanın hem oluşturulma süreci hem de sonucu (içeriği) bakımından hangi özelliklere sahip olacağı aşağıdaki biçimde özetlenebilir.

1. Politika yasalara uygun olmalıdır.
2. Politika anlaşılabilir ve yeterince açık olmalıdır.
3. Politika durağan olmalıdır. Ancak durağanlık durukluk değil, gelişmeye açık bir dirikliği içinde taşımalıdır.
4. Politika esnek olmalı, toplumsal ve ekonomik gelişmeler karşısında örgütün yenileşmesi için ortam yaratabilmelidir.
5. Politika kapsamlı olmalıdır.
6. Politika tutarlı olmalıdır.

11 Bursalıoğlu, **Ön. Ver.**, 1987. s., 100 -101.

12 Kazmier, **Ön. Ver.**, 1979. s, 88

13 **Aynı.** s, 84-85

14 **Aynı.** s, 83-89.

15 P. Donald Crane. **Personel : The Management of Human Resources**. Second Edition. Boston: Massachusetts, Kent Publishing Company, 1979, s. 45

7. Politika işgörenlerin katılımıyla gerçekleştirilmelidir.¹⁶

8. Politika, kendini uygulayacak bir bölüm veya biçimle ilişkilendirilmelidir.¹⁷

9. Her politika planlama eylemiyle bütünleştirilmelidir.¹⁸

10. Politika oluşturma sürecinde, bu politikayı gerçekleştirecek araçların bir-biriyle bağımlılık ilişkisi ve araçların uygulanacağı toplumsal bağlam dikkate alınmalıdır.¹⁹

Eğitim Politikası

Bu noktada eğitim girişiminin özel yönlerine dikkati çekmek gerekmektedir. Eğitim girişiminin en önemli özelliği, "üzerinde çalıştığı hammaddenin toplumdaki gelen ve topluma giden insan oluşudur." Böylece eğitimde birey boyutu kurum boyutundan daha duyarlı olmakta, informal yanı formal yanından daha ağır basmaktadır.²⁰ Öte yandan eğitim çok yönlü bir girişimdir ve eğitim örgütleri çok boyutludur. Bu özelliği, değişik hatta çelişik grupların gereksinimlerini doyurucu politikaların konulmasını ve uygulanmasını gerektirmektedir.²¹ Ayrıca eğitim politikalarının oluşturulması sürecinde, sadece eğitim kurumlarını sorumlu tutma eğilimine gölge düşürmektedir. Toplumsal ve ekonomik olduğu kadar politik bir girişim olan eğitim, özellikle düzenli yarar grupları etkilemek istemektedirler. Böylece eğitimin amaç ve politikalarını kendi dünya görüşleri çerçevesine sokmaya çalışırlar. Eğer eğitim mesleği, eğitimin amaçları, politikaları ve bunların denetimi konusunda sağlam bir felsefeye sahip değilse, düzenli yarar grupları karşısında direnemez. Çünkü toplumsal eylemler artık genellikle ekonomik, politik, mesleksel, dinsel ve benzeri eksenler etrafında düzenlenmiş güçlü grupların etkileri sonucunda oluşmaktadır.²²

Bugün ülkemizde sürekliliği olan bir eğitim politikası geleneğinin yerleşemediği konusunda çeşitli eleştiriler bulunmaktadır. Bu durum değişen hükümetler hatta aynı hükümet içinde farklı eğitim bakanları döneminde farklı politikaların izlendiği örneği ile açıklanmaktadır. Başka bazı yazarlar, ülkemizde eğitim politikasının olduğu, ancak uygulamaya aktarılamadığı görüşünü savun-

16 Başaran **Ön. Ver.** 1982, s. 45

17 H. Donna Kerr. **Educational Policy : Analysis, Structure, and Justification.** David McKay Company. 1976, s. 10

18 Aynı. s. 10

19 Muhsin Hesapçoğlu. **Türkiye'de İnsangücü ve Eğitim Planlaması.** Ankara : AÜ EBF Yayını, 1984, s. 223.

20 Bursalioğlu. **Ön. Ver.** 1987. s. 57

21 Ziya Bursalioğlu. **Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama.** Üçüncü bası. Ankara : AÜ EF Yayını, 1978, s. 96

22 Bursalioğlu. **Ön. Ver.** 1987. s. 84

maktadırlar. Bu çalışmalarda savunulan görüş, ülkemizde eğitim politikasının genel çerçevesinin. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Çocuk Hakları Bildirgesi gibi metinler, Anayasa ve eğitimle ilgili yasalar ve Kalkınma Planları gözönünde bulundurulurken çizildiği, ²³ ancak uygulamada politikaları ile kristalize edilemediğinden, kaba eskizler biçiminde kaldığıdır. Özellikle uygulama sorunları, eğitim girişiminin örgütlenmesinden, bilimsel görüş ve davranışın yerleşmemesinden kaynaklanmaktadır.

Eğitim yönünden bugün en çok gereksinim duyulan konu, kararlı bir eğitim politikasıdır. Eğitim diğer toplumsal hizmetlerden farklı olarak uzun dönemli bir çalışmadır. Bugün bir siyasi erkin zamanında dikilen fidanların meyvesini, hangi siyasi erkin toplayacağı belli değildir. Eğitimin günlük siyasi tartışmaların üstünde, kamu yararını hedef tutar biçimde düzenlenmesi zorunludur.

Böyle bir ortamın yaratılması eğitim sorunlarının çözümünde ilk adım olacaktır. ²⁴ Böyle bir adımda, eğitim politikalarının saptanması için başvurulacak temel ölçüt bilimsellik olmalıdır.

Eğitim politikalarının oluşturulması konusunda tanımlanan sorunu iki açıdan ele almak ve çözüm getirmek yararlı olacaktır. Bunlardan birincisi eğitim politikalarının oluşturulmasında etkili olan organların değerlendirilmesi, ikincisi bu organların uygulanabilir eğitim politikaları saptayabilmesi koşullarının belirlenmesidir.

Politika Organları

Eğitim politikasının oluşturulmasında etkili olan organlardan biri **Devlet Planlama Teşkilatıdır**. Ülkemizde kalkınma sadece ekonomik alanı içeren tek boyutlu bir süreç değil, kültürel ve sosyal alanları da içeren bir "yapı değişikliği olarak kabul edildiğinden" toplumsal sektörün bir parçası olan eğitim kesimi, böylece ulusal düzeyde hazırlanan kalkınma planlarının kapsamına girmektedir. ²⁵ Çünkü eğitim planlaması eğitim politikasının bilimsel temelini oluşturmaktadır.²⁶ Bu yaklaşım biçimi doğru olmakla birlikte, kalkınma planlarında saptanan politikaların uygulamaya aktarılmayışı planlama girişiminin kuşku ile karşılanmasına yol açmaktadır. Bugün kalkınma planları sık sık yinelemiş, ancak uygulamaya aktarılamamış politikalarla doludur. Eğitim politikaları diğer sektörlerle oranla çok daha karmaşık ve çatışkıdır. Böyle politikaların işlevsel uygulama politikaları ile desteklenmemesi, onların plan sayfalarında

23 Mahmut Âdem. "Milli Politikası Nasıl ve Kimlerce Oluşturulmaktadır?" **Eğitim ve Bilim**, Sayı: 62, Ankara : TED, 1986, s. 4-6.

24 Cevat Alkan. "Eğitim Teknolojisi Açısından Türk Eğitim Politikası". **Eğitim Fakültesi Dergisi** : 1977. Ankara: AÜ EF Yayını, 1978, s. 45

25 Hesapçioğlu **Ön. Ver.** 1984. s. 14 - 15

26 Muhsin Hesapçioğlu. **Eğitim Planlaması ve Yönetim**. İstanbul : MÜ AEF Yayını, 1989, s. 39.

yıllarca mahzun beklemelerine neden olmaktadır. Bu durum nedenlerinden biri de DPT, MEB ve Üniversitelerin ilgili bölümleri arasındaki iletişim yetersizlikleridir.

Eğitim politikasının oluşturulmasında etkili olan organlardan bir diğeri **Millî Eğitim Bakanlığı**'dır. Bakanlıkta bu amaç için çeşitli birimler kurulmuştur. Şimdi kısaca bu birimler değerlendirilecektir.

Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulu 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de yer alan en önemli politika organlarından biridir. Söz konusu kararnameye göre bu Kurulun "eğitim sistemi ve ilgili öğretim plan ve programlarının esaslarını tespit etmek ve uygulamasını değerlendirmek; ilk ve orta dereceli genel, mesleki ve teknik öğretim okul ve kurumlarının, eğitim ve öğretim programlarının ilke ve politikalarını belirlemek" görevleri vardır. ²⁷ Ancak bu Kurulun etkin olarak politika oluşturma sürecine katıldığı görülmemektedir.

Bakanlığın diğ er önemli politika organının **Talim ve Terbiye Kurulu** olduğu söylenmektedir. Görünüşte Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulu'nun görevlerini yerine getirmeye çalışan bu kurulun etkili politikalar oluşturma bakımından yeterli olduğu söylenemez. Bir yandan eğitimin çeşitli dallarında öğretim görmüş uzmanlar bu Kurul'da yer almazken, diğ er yandan Kurul'un mesleki ve hukuksal güvencesi yoktur. Böylece tamamen serbest ve tarafsız politika yapma girişimi zedelenmektedir. ²⁸

Bakanlıkta politika yapma değı l de önerme görevlerinden dolayı burada incelenmesi gereken organlardan biri **Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı**'dır. Eğitim politikası ile eğitim planlaması arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkiyi kurmakla görevli APK Başkanlığı'nın Bakanlığın "ana hizmet politikasının ve planlarının hazırlanmasına yardımcı olmak; uzun vadeli planlarla, kalkınma planlarında ve yıllık programlarda öncelikle yer alması gerekli görülen ana hizmet ve tedbirlerin ve buntarla ilgili temel politikaların ilmi araştırma esaslarına göre tespitini sağlamak. Bakanın onayını aldıktan sonra Devlet Planlama Teşkilatına göndermek" gibi önemli görevleri bulunmaktadır. ²⁹ Ancak bu Başkanlığın gerçek sıkıntısı uzman personel yokluğudur. Karar sorunlarını kişisel etkilerden kurtarmakla, uzmanlaşmanın örgütte tarafsızlık ve verimi artırdığı bilinmektedir. ³⁰ Ancak MEB henüz bu gerçeğ in farkına varamamıştır.

Millî Eğitim Şûrası, Bakanlığın en yüksek danışma kurulusudur. Gereki görülen eğitim ve öğretim ile ilgili konuları incelemek ve öneri niteliğ inde karar-

²⁷ Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında 179 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (Ek ve Değı lş iklikleriyle) Ankara : MEB, 1990. (Madde 42)

²⁸ Bursalıođ lu. Ö n. Ver. 1987, s. 104

²⁹ 179 Sayılı KHK. (Madde 23)

³⁰ Bursalıođ lu Ö n. Ver. 1987, s. 258

lar almakla görevlidir.³¹ Çeşitli eğitim sorunlarının görüşüldüğü şûralarda alınan kararların eğitim sistemine ne ölçüde yön verebildiği, eğitim politikasının oluşumunu ne ölçüde etkilediği konusu incelendiğinde, durum pek olumlu görülmemektedir. Herşeyden önce ilgili yasaya uygun olarak Şûraların zamanında toplanamaması, toplanan Şûralardan alınan kararların çoğunun, zamanın Milli Eğitim Bakan'ının anlayışı doğrultusunda olması ve danışma organı niteliğinde olan bu kuruluşun aldığı kararların uygulamaya aktarılmaması gibi olgular, bu organın eğitim politikası üzerinde bir etkiye sahip olmadığını ortaya koymaktadır.³²

MEB nda eğitim politikalarının oluşturulmasında etkili olan organların bu işlevlerini gereğince yirene getiremedikleri tartışılmıştır. Bu organların işlevlerinin ikinci plana atılmasının temel nedenlerinden biri, katı bir merkezden yönetimdir.³³ Bu durum, Bakanlığın günlük işlerle uğraşıp, politika oluşturma ve uygulama işlevinin ihmal edilmesine neden olmaktadır. ³⁴ Diğer bir neden ise, Bakanlıkta bilimsel görüş ve davranışa alerji sonucu uzmanlık hizmetlerinden yararlanılamamasıdır.

Uygulanabilir Politikalar

Eğitim politikası, eğitim örgütlerinde alınacak kararlara yapılacak eylemlere yön vermek amacıyla konulmuş ilkeleri kapsar. ³⁵ Aynı zamanda **eğitim politikası** eğitimle ilgili işlerin yürütülmesinde izlenecek yol ve yöntemleri içerir. ³⁶ Eğitim politikası kavramı, anlaşılacağı gibi, en temel politikalardan uygulama politikalarının saptanmasına dek bir dizi etkinliği kapsamaktadır. Bu bakımdan çalışmanın politikanın tanımı kısmında kısaca özetlenen, temel eğitim politikaları, genel eğitim politikaları ve eğitime ilişkin uygulama politikaları olmak üzere eğitim politikası kavramı üç düzeyde incelenebilir.

Daha önce ülkemizde eğitim politikasının temel çerçevesinin amaçlar yönünde çizildiği, ancak uygulama politikaları ile netleştirilemediğinden uygulamaya aktarıma konusunda sorunların yaşandığı belirtilmişti. Bu nedenle eğitim sistemi belirli ve kristalize olmuş politikaları izleme yerine, belirli kişilerin ve grupların etkisiyle normal bir gelişme göstermemiş, günlük olayların etkisinden kendini kurtaramamıştır. Politika - uygulama farklılaşmasına neden olan bu durum, bir model yoluyla aşağıda açıklanmıştır.³⁷

31 179 Sayılı KHK (Madde 40)

32 Alkan. **Ön. Ver.** 1978, s. 35.

33 **Milli Eğitim Politikaları İncelemesi : Türkiye (OECD Raporu, Parls : 1989)**, Ankara : MEB, 1990, s. 65

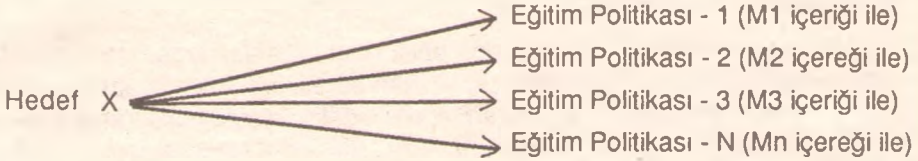
34 **Aynı.** s. 65

35 Bursalıoğlu. **Ön.Ver.** 1987, s. 100

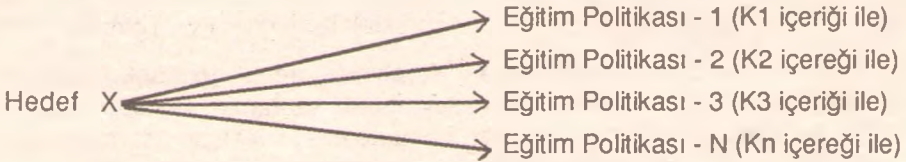
36 Alkan. **Ön. Ver.** 1978, s. 31

37 Hesapçoğlu. **Ön. Ver.** 1984, s. 221-222

Birinci Plan ve Birinci İktidar

Birinci Plan ve İkinci İktidar

Model: Bir Hedefe İlişkin Politika İçeriklerinin Politik İktidarlara Göre Görelliği Olasılığı

Yukarıdaki modelden izlenebileceği gibi, birinci iktidar ve onun uyguladığı planda, belli bir X hedefini gerçekleştirecek politikalardan örneğin "Eğitim Politikası - 1" M1 içeriği ile uygulamaya konulabilirken, aynı X hedefinin aynı politikası K 1 değişik bir içerikle uygulamaya konulabilecektir. Bu durum iki biçimde açıklanabilir.³⁸

1. Sözkonusu zaman akımı içerisinde gerek araştırmalar, gerek bilimsel gelişmeler yoluyla, ilgili eğitim politikası içeriğinin K1 doğrultusunda gelişmiş olmasıdır.

2. Plancı - politik iktidar ilişkisi doğrultusunda eğitimin politize olmasıdır.

Bir üçüncü sonuç, yukarıda verilen modelden bağımsız olarak, her planda soyut kavramlarla vurgulanan ancak uygulamacılara ışık tutacak uygulama politikalarıyla desteklenmeye eğitim politikalarıdır. İstendik durum birinci açıklamanın gerçekleşmesidir. Ancak eğitim sistemimizde ikinci ve üçüncü açıklamanın daha geçerli olduğu konusunda güçlü kanıtlar vardır.

³⁸ Hesapçıoğlu. Ön. Ver. 1984. s, 222

Belli bir amaca ilişkin eğitim politikalarının, esneklik özelliğine uygun olarak, toplumsal, ekonomik ve bilimsel gelişmeler doğrultusunda değiştirilebilmesi (birinci açıklama); ikinci ve üçüncü açıklamayı yaratan koşulların ortadan kaldırılmasıyla sağlanabilir.

Eğitim politikalarının oluşumunda etkili olan organlar arasında sürekli bir iletişim bulunmak durumundadır. Bu iletişim süreci eğitim politikalarını uygulamaya aktaranların katılımını da içermelidir. Çünkü uygulayıcılar ikna edilemedikçe politikaların uygulanması güçtür.

Eğitim sisteminde "bilimsellik" ilkesine sıkı sıkıya sarılmak gerekmektedir. Bilimsel görüş ve davranış yeterli öğretmen, yönetici kadar, uzman kadro ile ortaya çıkabilir. Eğitimin çeşitli dallarında öğrenim görmüş uzman personel, en son bilimsel gelişmeleri eğitim örgütüne aktarabilecektir.

Diğer yandan eğitim, politikalarının esneklik ve bilimsellik ilkeleri yanısıra açıklık ve anlaşılabilirlik ile tutarlılık ve süreklilik ilkelerine uygun olması gerekir.

Eğitim politikalarının saptanması sürecinde, eğitim uzmanlarınca amaç çözümlenmeleri yapılmalıdır. Bu işlem sonucunda saptanan temel politikalar genelde karmaşık bir görünüm sergiler, bunu operasyonel hale getirmek, eğitim politikasını çözülebilir sorunlar biçiminde tanımlamakla olanaklıdır.

Daha önce belirtildiği gibi MEB aşırı merkeziyetçi bir yapıdadır. Herşeyi kendisi yapmak iddiasında bulunana MEB, bağlı birimlerinin ağırlığı, işgörenlerin yönetim sorumluluğunu üstlenecek yeterliğe sahip olmamaları, uzman kadro eksikliği gibi nedenlerle politika oluşturma ve denetleme görevlerini yerine getirmemektedir. Bakanlığın, eğitim ve öğretim programlarının hazırlanması, öğretmen atamaları, okul yapımı, ders kitaplarının seçimi ile öğretim araç ve gereçlerinin sağlanması konularında mutlak bir karar yetkisi vardır. Bu yetki küçük bir ülke için geçerli olabilir, ama bu denli büyük, bölgeleri ve bölgelerarası iletişim ve eşgüdümün güç sağlandığı bir ülkede söz konusu olamaz.³⁹ Eğitim sisteminin önemli sorunlarının çözülmesinde etkili politikalar oluşturulup planlayıp, uygulamayı denetleyebilmesi için, MEB'nin bazı yetkilerini yerel eğitim örgütlerine ve okullara devretme zamanı gelmiştir.

³⁹ OECD Raporu, *Ön . Ver.* 1990. s, 63.